

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Sarah Dunant

În numele
familiei

Traducere din engleză și note de
IRINA BOJIN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Mihnea Gașița
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Tipărit la: Real

SARAH DUNANT
IN THE NAME OF THE FAMILY
Copyright © Sarah Dunant, 2017
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2018, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUNANT, SARAH
În numele familiei / Sarah Dunant;
trad. din engleză și note de Irina Bojin. –
București: Humanitas Fiction, 2018
ISBN 978-606-779-303-1
I. Bojin, Irina (trad.; note)
821.111

Editura HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021.311.23.30

Lui Roy Porter (1946–2002)

Fiindcă modul în care gândea, predă și consemna istoria
o făcea tot atât de palpitantă precum un roman.

Creșterea și descreșterea familiei Borgia

- 1492 Cardinalul Rodrigo Borgia este ales Papa Alexandru VI.
- 1493 Cesare Borgia, în vârstă de 18 ani, este numit cardinal.
Lucrezia Borgia, în vârstă de 13 ani, se căsătorește cu Giovanni Sforza, duce de Pesaro.
Juan Borgia, în vârstă de 16 ani, pleacă în Spania ca să se căsătorească cu o membră a casei regale spaniole.
- 1494 Francezii invadează Italia, la ordinul ducelui de Milano, Ludovico Sforza.
Armata franceză ocupă Roma înainte de a porni asaltul asupra Neapolelui.
- 1496 În timpul ocupației Neapolelui izbucnește o nouă molimă, o boală venerică (sifilis).
Francezii părăsesc Italia; o alianță italiană, organizată de papă, îi înfrânge în bătălia de la Fornova.
Juan Borgia conduce atacul împotriva familiei Orsini ca pedeapsă pentru trădarea lor din timpul invaziei franceze.
- 1497 Juan este ucis de asasini necunoscuți. Bănuiala cade pe familia Orsini.
Căsătoria Lucreziei Borgia este anulată pe motiv că nu a fost consumată.
- 1498 Cesare Borgia părăsește Biserica pentru a deveni capul armatei papale.
Lucrezia este dată în căsătorie unui membru al casei de Neapole pentru a cimentă alianța cu Spania.
- 1499 Cesare face o vizită în Franța. Regele Franței îi face o ofertă de căsătorie și alianță și împreună invadează Italia și cuceresc Milano.
Cesare, sprijinit de trupele franceze, pornește o campanie împotriva statelor papale.
- 1500 Nașterea fiului Lucreziei, Rodrigo.

- Căsătoria Lucreziei a devenit incomodă din punct de vedere politic; soțul ei este asasinat de garda de corp a lui Cesare, Michelotto.
- 1501 Se perfectează căsătoria Lucreziei cu un membru al familiei d'Este din Ferrara.
- 1502 Lucrezia merge la Ferrara să se căsătorească cu Alfonso d'Este, duce moștenitor.
Cesare cucerește Urbino.
Lucrezia se îmbolnăvește și abia scapă cu viață dând naștere unui copil mort.
Mercenarii lui Cesare se răzvrătesc, în înțelegere cu Orsini.
Cesare iese victorios la Sinigaglia, răzbunându-se pe familia Orsini.
- 1503 Papa Alexandru VI moare de malarie. Cesare aproape că e răpus de aceeași boală.
Alegerea papei Pius III; pontificatul lui durează douăzeci și șase de zile.
Marele dușman al familiei Borgia, Giuliano della Rovere, este ales papă cu numele Iuliu II.
- 1505 Ercole d'Este moare, Alfonso și Lucrezia devin conducătorii Ferrarei.
- 1507 Moartea lui Cesare, după ce este închis în Spania.
- 1513 Niccolò Machiavelli scrie *Principele*. Cartea va fi publicată postum, în 1532.
- 1519 Lucrezia moare, la vârsta de 39 de ani, după nașterea celui de-al patrulea copil.

Tot așa cum vulturul se înalță în zbor ducând în cioc o broască țestoasă și îi dă apoi drumul ca să-și spargă carapacea izbindu-se de pământ...

NICCOLÒ MACHIAVELLI *DESPRE CAPRICIILE SORȚII*

A treia dimensiune a istoriei este negreșit ficțiunea.

HERMANN HESSE, *JOCUL CU MĂRGELE DE STICLĂ*

Prolog

Florența, ianuarie 1502

N-ai fi zis că e înalt; abia dacă avea două degete mai mult decât ea, era slab și vânos. Părul negru ca smoala, tuns scurt, fără pic de considerație pentru moda zilei, îi încadra capul și fața, mai lată în dreptul ochilor, terminată cu nasul subțire și bărbia ascuțită, bine bărbierită. Când îl văzuse prima oară, îi venise în minte o nevăstuică. Dar, oricât de ciudat ar părea, nu deznădăduise. Marietta Corsini știa deja că viitorul ei soț era ager la minte (doar avea o slujbă la cârmuire și era lucru cunoscut că bărbații ca el aveau nevoie de o roabă ca să-și care gândurile) și, în câteva minute, o făcuse să râdă. O făcuse și să roșească, fiindcă o privise atât de atent cu ochii lui strălucitori, abia stăpânindu-și o energie aproape animalică, încât ea se simțise pe jumătate dezbrăcată. Când a venit vremea să-și ia la revedere, se îndrăgostise deja de el, și șase luni de căsnicie nu-i schimbaseră câtuși de puțin sentimentele.

Pleacă la lucru în zori, zi de zi. La început, ea trăsesse nădejde că trupul ei de femeie coaptă l-ar putea ispiti să mai rămână. Florența e plină de povești cu bărbați însurați, care se prefac a avea treabă devreme, doar ca să meargă să-și vadă amantele – iar el avea faima unuia care știe să se bucure de viață. Dar, chiar dacă așa ar sta lucrurile, oricum n-avea ce face, măcar și pentru că, indiferent unde s-ar duce, soțul ei e „dus“ de lângă ea cu mult timp înainte de a ieși pe ușă.

Fapt este că Niccolò Machiavelli nu părăsește căldura patului conjugal pentru altă femeie (lucru pe care-l poate face

nestingherit când se întoarce acasă), ci din cauză că veștile sosesc devreme la Palazzo della Signoria și marea lui plăcere, ca și datoria lui, de altfel, e să fie printre primii care citesc mesajele.

Drumul îl poartă pe Via Guicciardini, spre partea de miazăzi a orașului, și apoi peste râul Arno, pe Ponte Vecchio. O zăpadă venită nu se știe de unde s-a preschimbat în chiciură murdară, și pământul trosnește sub picioarele lui, ca și cum ar călca pe oase subțiri. Pe pod, măcelarii descarcă animalele tăiate în dimineța aceea. Prin obloanele deschise, zărește râul, a cărui suprafață înroșită de soarele răsărind are sclipiri argintii. Un câine vagabond îi taie calea, ca să înhațe niște măruntaie căzute lângă roata unei căruțe. Îndrăzneala îl costă o lovitură de picior în burtă, însă tot nu dă drumul prăzii. Căutător în gunoaie, zice Niccolò în sinea lui, nu fără o fărâmă de admirație. Pune-i pe cap o pălărie cu pene, dă-i o sabie, și seamănă cu jumătate din țară. Acum cât timp s-a petrecut tărașenia aia din orașul Fermo? Parcă de Crăciun, nu? Deschisese el însuși mesajul. „Iubitorul“ nepot al ducelui își invitase unchiul la o masă de Crăciun, după care încuiase ușile și-l măcelărise, pe el și pe toți consilierii, însușindu-și titlul de duce. În cancelarie, slujbașii care lucrau pentru el făceau prinsoare cu privire la următoarea invitație la o cină ucigașă, dar Niccolò mizează pe uzurpator. O fi nepotul un criminal, dar, pe lângă asta, e și comandant mercenar în armata lui Cesare Borgia, ceea ce înseamnă că e un criminal cu aliați puternici.

Ajuns pe celălalt mal al râului, trece pe lângă biserica San Pier Scheraggio și iese în Piazza della Signoria, unde se înalță minunatul palat cu creneluri al cărmuirii. În stânga intrării principale, stă de strajă o statuie mâncată de vreme: Iudita, calmă, concentrată, ridică sabia cu mâna dreaptă și-i taie gâtul lui Holofern, care se zbate în agonie la picioarele ei. Niccolò o salută în gând. Cunoaște o mulțime de oameni ai cărmuirii, care se tulbură văzând zi de zi o femeie care îi dă unui bărbat ceea ce ei se cuvine, însă acestora le scapă, de fapt, tâlcul ascuns. Statuia lui Donatello, furată din palatul Medicilor și așezată aici cu

opt ani în urmă, le spune tuturor că republica Florența nu va mai îngădui niciodată dictatura unei singure familii.

Din păcate, prăpastia care desparte idealul de realitate în politică le dă amețeli celor mai mulți. Dacă Iudita ar ridica ochii acum, ar privi spre locul din *piazza* unde l-au ars pe călugărul dominican Savonarola, a cărui devoțiune fanatică față de legile lui Dumnezeu l-a transformat tot într-un fel de tiran. De câte ori trece pe lângă vreo tavernă, unde un bucătar nepriecut a ars carnea pusă la frigare, mirosul dulce-grețos al grăsimii și cărnii caramelizate îl duce cu gândul înapoi, în mijlocul gloatei adunate în piață, unde se ridica pe vârfuri, ca să vadă rugul pe deasupra umerilor unora mai înalți ca el. Nu mai luase niciodată parte la o ardere în piață – Florența nu prea se dă în vânt după astfel de barbarii –, iar Savonarola fusese sugrumat înainte să fie aprinse lemnele, fiindcă țipa prea tare. Mulțimea păstrase o tăcere nefirească. El însuși se încăpățânase să stea până la sfârșit, chiar dacă nu-i plăcuse spectacolul, să vadă soldații cum adună ultimele fărâme de oase și cenușa și le aruncă în râu, ca să nu mai rămână nici o urmă, nici o amintire.

Înțelesese atunci că Florența are o misiune de dus la bun sfârșit – să restabilească o republică funcțională, după atâta sminteală. În fața celorlalți se arată încrezător – asta îi e îndatorirea – dar în sinea lui are mari îndoieli.

Se furișează în *palazzo* pe o intrare lăturalnică și schimbă o glumă cu paznicul încă nedezmățit după somn, înainte să urce scara răsucită care-l duce prin holul central și la etajul de deasupra, unde sunt sălile și birourile consiliului. Camera lui de lucru este o mică anticameră aflată departe de salonul principal, cu tavanul de lemn acoperit cu foiță de aur și pereții pictați cu crinul emblematic. Înăuntru e aproape la fel de frig ca afară. Când vor veni membrii aleși ai consiliului, vor fi aduse vase pentru jărat și va fi aprins focul, dar el, ca slujbaș, are propriul lui vas de lut și trimite din când în când servitorul să-l umple cu tăciuni ca să nu-i înghețe picioarele. O să-l trimită mai târziu, căci, odată ce a rupt sigiliile mesajelor sosite în acea zi, uită de frig.

Ca șef al celei de-a doua cancelarii și secretar al Consiliului celor Zece pentru Libertate și Pace, Niccolò are datoria de a ține pasul cu orice schimbare și mișcare în peisajul politic al țării. De când se știe, asemenea lucruri l-au fascinat de-a dreptul. Abia dacă împlinise treisprezece ani, când tatăl lui i-a pus în mână *Istoria Romei* a lui Titus Livius, proaspăt ieșită de la tiparniță, și, ca orice primă dragoste, cartea își pusese amprenta asupra felului în care privea lumea de atunci încolo.

— E cel mai prețios lucru care există în casa asta, pricepi? îi spusese tatăl lui și continuase, cu umorul lui sec bine-cunoscut: Dacă ia casa foc, să-ți porți singur de grijă, că eu pe omul asta îl salvez primul.

Se întreabă câteodată ce ar înțelege marele Titus Livius din Italia de acum. Cu ochii minții vede peninsula ca o cizmă uriașă, zdrențuită, atârnată de Alpi, cu pielea pătată și decolorată de vicisitudinile istoriei. Partea de nord este, a doua oară în decurs de zece ani, ocupată de armata franceză, care guvernează Milano și amenință o duzină de state mai mici din apropiere. Pe coasta Adriaticii, Veneția se împăunează cu bogățiile ei și victoriile împotriva turcilor, în timp ce ținuturile sălbatice din sud, unde mai rezistă câteva vechi fortărețe franceze, sunt sub stăpânire spaniolă.

Nu încapе însă nici o îndoială că Titus Livius ar fi fost cel mai interesat de ceea ce se întâmplă în partea de mijloc a Italiei.

Iuțeala și ferocitatea cu care s-au ridicat cei din casa Borgia i-au luat pe toți prin surprindere. Bineînțeles, Roma mai avusese papi lipsiți de scrupule, bărbați care, pe tăcute, avuseseră grijă de soarta „nepoților“ sau „nepoatelor“. Dar, de data asta, e vorba de cu totul altceva. Acest papă, Alexandru VI, își recunoaște fără pic de stânjenală copiii nelegitimi și-i folosește ca pe niște arme, ca să-și creeze o nouă putere dinastică. Fiul lui cel mare, Cesare, care a fost odată cardinal, a cucerit, în fruntea unei armate de mercenari, o serie de state-cetăți care aparținuseră Bisericii, în timp ce fica lui, Lucrezia, este oferită în căsătorie ca premiu, după cum dictează interesele familiei.

Două dintre mesajele din ziua aceea aduc vești noi despre intențiile familiei Borgia. Lucrezia a străbătut deja jumătate din Italia, însoțită de o suită de mărimea unei mici armate, în drum spre cel de-al treilea soț, ducele moștenitor al Ferrarei. Cât despre papă și fiul lui, plecați într-un tur de onoare, ca să-și sărbătorească ultimele cuceriri – statul Piombino și insula Elba –, ei au plecat în zori spre Roma cu o corabie. În cât timp vor ajunge? Dacă vântul le e prielnic, vor călători pe apă mai repede decât pe uscat pe timp de iarnă, măcar că el unul n-ar porni la un astfel de drum. Cel puțin, restul Toscanei va răsufla ușurat o bucată de vreme; atâta timp cât e soldat pe mare, ducele nu poate fi în fruntea armatei pe uscat.

Tocmai pregătește mesajele, ca să le poată prezenta consiliului la întrunirea de dimineață, când aude marile clopote de la catedrala Santa Maria del Fiore bătând prima oră a zilei. O clipă, gândul îi fuge la atelierul catedralei, unde un sculptor florentin pe nume Michelangelo și-a petrecut ultimele nouă luni cioplind un bloc de marmură crăpat fiindcă statul îi comandase o statuie de mari dimensiuni a lui David, care urma să fie așezată pe fațada catedralei. Nimănui nu-i era îngăduit să se apropie de statuie, dar oamenii vorbeau deja de mărimea ei, mai degrabă de cât era de frumoasă. Rămâne de văzut dacă va fi îndeajuns de puternică, încât să apere orașul de Goliatul Borgia.

Pe când ultimele dangăte de clopot se sting, de undeva, din apropiere, se aud strigătele înăbușite ale unui bărbat. O ultimă împreunare în pat, în ciuda orei târzii, sau câteva lovituri de cuțit în burtă, la primele ore ale dimineții? Niccolò zâmbește. Astea sunt sunetele orașului său drag – de fapt, sunetele întregii Italii.

IARNA 1501–1502

Nu există fărădelege sau mârșăvie care să nu fie dusă la îndeplinire fără nici o sfială în palatul Vaticanului. Papa Borgia este o genune a deprăvării, un sabotor al justiției... Tuturor le e frică de el și de fiul lui, Cesare, care, după ce a devenit cardinal, s-a preschimbat în asasin și la ale cărui ordine oamenii sunt uciși, aruncați în Tibru și jefuiți de tot ce le aparține.

SCRISOARE ANONIMĂ CARE A CIRCULAT LA ROMA
DECEMBRIE 1501

Capitolul 1

După-amiaza e pe sfârșite, galerele papale se mișcă agale sub cerul de un albastru nepătat. Au plecat din Piombino în zori, împinse de un vânt vioi, care s-a răzgândit însă mult prea repede, ca să le părăsească apoi de-a binelea, lăsându-le să plutească în derivă, legănate ca într-un vis de valurile blânde. La tribord se zărește coasta toscană – o linie groasă, neagră, întinsă la orizont. Cele două vase sunt la o sută de metri distanță: în spate, papa Alexandru, în față, Cesare, duce Valentino¹.

În ciuda frigului, Alexandru stă pe punte, învelit în blănuri, și se bucură de viață. Ce călătorie frumoasă! Papa a fost primit cu brațele deschise de enoriași, de la călugării ermiți, cu răsuflarea puturoasă, până la cârdușii de femei frumușele dornice să-i sărute poala veșmântului și să-i soarbă fiecare cuvânt. I-ar fi plăcut să stea mai mult, dar Cesare l-a zorit, ca de obicei. Lui Alexandru i-ar plăcea să mai vadă un apus pe mare, deși cu greu ar putea rivaliza cu cel care i-a întâmpinat când au intrat în portul Piombino, cu cinci zile în urmă. Chiar dacă și-a petrecut viața în camere prost luminate, punând la cale politica Bisericii, acest bărbat mare cât un urs încă se mai poate minuna în fața naturii, drept care a privit vrăjit soarele ca un disc uriaș de metal înroșit coborând încet în mare, parcă atras de un magnet puternic aflat sub apă. Ce încântat a fost de acea imagine poetică, rod al propriei lui imaginații! Ar trebui să

1. Numit astfel pentru că regele Franței, Ludovic XII, i-a acordat în 1498 titlul de duce de Valentinois.

plece mai des din Roma. Până și prințul Creștinătății merită un pic de tihnă după povara grea a răspunderilor.

Pe galera din față, Cesare nu e la fel de liniștit. Cel mai temut războinic al Italiei nu se simte în largul lui pe apă. Când marea e calmă, îl scoate din fire pustietatea ei fără sfârșit, iar când vântul se ridică, biciuind marea și zdruncinând puntea sub picioarele lui, simte cum stomacul îi urcă și coboară odată cu valurile. Să fie la cheremul vintrelor lui este o umilință care-l poate împinge într-o clipă spre violență. Dacă s-ar simți în primejdie, o primejdie cât de mică, atunci nervii și-ar spune cuvântul asupra măruntaielor.

Se duce la babord, unde căpitanul stă nemișcat, cercetând cu privirile cerul dinspre apus. Se așază alături de el, bine înfipt pe picioare, cu o mână pe balustradă, imitându-l fără să-și dea seama.

— La ce te uiți?

— La nimic anume, Înălțimea Voastră. Doar la vreme.

Ars de soare, cu o claie de bucle negre, căpitanul parcă e sculptat din abanos indian. Dacă n-ar avea însemnele papale pe spate, ai zice că e un păgân.

— Care vreme? Nici vorbă de așa ceva. Dacă nu începe vântul să bată, aici rămânem toată noaptea. De ce nu mai vâslim?

— Vâslașii sunt osteniți. Au nevoie de odihnă, răspunde căpitanul fără să-și ia ochii de la orizont.

Nu se simte nici o boare. Dacă nu s-ar auzi apa plescăind leneș, când se lovește de lemn, ai crede că lumea a încremenit. Cesare tace, cu ochii ațintiți spre pustiul mării. N-a mai cunoscut atâta nemișcare decât pe câmpul de bătaie, înainte să fie trasă prima ghiulea. Or fi niște vele undeva, în depărtare, acolo unde privirea lui nu ajunge? Oare asta vede căpitanul?

În zilele din urmă, s-a tot gândit la pirați. Tot auzise despre cetățenii din noul stat Piombino și de pe insula Elba că trăiesc cu teama unui atac al păgânilor. Apar din senin, din largul mării, năpădesc satele,ucid bărbații, iar pe femeile care strigă după ajutor și pe copii îi târăsc înapoi pe vasele lor. Câțiva ani mai târziu, se aude că micuții furați sunt scoși la vânzare pe piața

de sclavi din Veneția și ajung într-o casă unde, prin ceața timpului, recunosc cântecelul pe care li-l murmură mama seara, la culcare, sau cuvinte din Tatăl Nostru, deși la vremea aceea nu-i mai venerază decât pe zeii păgâni. Când ajungea cu povestea în acest punct, de milă, ochii tatălui se umpleau de lacrimi. Cesare, în schimb, era turbat de furie și nu visa decât la răzbunare.

Doamne, cât i-ar plăcea să le-o plătească el cu vârf și îndesat. Să le spintece burțile turcilor păcătoși, să dea foc pânzelor de pe corăbiile lor la jumătatea drumului spre Constantinopol. Dacă ar apărea galerele lor acum la orizont, ar vedea ei ce pot face chiar și o mână de războinici creștini. A studiat deja tunurile de pe corabie, știe cât de departe pot bate și ce putere au și i-a întrebat pe oamenii din echipaj despre cum se trage peste o întindere de apă. Ar vrea și el să vadă ce distrugere face o ghiulea trasă într-o cocă de lemn. Nu degeaba tizul său, Cezar, a scufundat în adâncurile mării întreaga flotă egipteană. Ori poate era vorba de împăratul Augustus? În ultima vreme, a cam uitat istoria, ocupat să-și creeze cât mai repede propriul mit.

— Pirații vin așa de departe spre sud?

— Nu suntem în primejdie, duce Valentino. Galerele papale sunt în așa fel construite, că nu pot fi ajunse din urmă, dacă oamenii pun osul la treabă.

— N-am sta să luptăm?

— Nu.

— Ți-e teamă de câțiva păgâni?

— Nu de teamă e vorba aici, Înălțimea Voastră, îi răspunde căpitanul, fără să se piardă cu firea.

Căpitanul unei corăbii nu împarte comanda cu nimeni și-i e greu să-și ascundă disprețul față de acest tânăr bastard al papei, care se crede mai deștept decât toți ceilalți.

— E vorba de valoarea încărcăturii pe care o ducem.

Un gândac trece în fugă pe la picioarele lor. Cesare, care se pricepe de minune să dibuie critica dintr-un compliment, îl calcă imediat, bucurându-se să audă trosnetul carapacei.

— De ce nu te apropii de țărm și nu cobori barca cu vâsle? Corveto nu poate fi departe. Aș putea fi la Roma, împreună cu oamenii mei, până se crapă de ziuă.

— Nu e sigur, Înălțimea Voastră. Lângă coastă sunt stânci sub apă. Ne-am putea izbi de ele.

— Cum să ne izbim? Marea e netedă ca sânul de călugăriță.

— Deocamdată, spune căpitanul cu ochii la un al doilea gândac care aleargă bezmetic. Dar prin părțile astea vremea se poate schimba pe nepusă masă.

Încă un gândac apare, apoi altul și altul.

— Gândacii de pe vasul ăsta se simt bine pe mare, spune Cesare, înfuriat, și-l zdrobește cu cizma. Ori poate îi plictisește așteptarea.

Căpitanul, fără să ia în seamă jignirea, întoarce iar ochii spre orizont și se îndepărtează cu pas grăbit.

S-o fi simțit deja, el, care cunoaște marea mai bine decât trupul celei mai iubite amante? Ce să fi fost? O schimbare în aer? O tresărire a mușchilor apei în depărtare? Ori poate i-au spus gândacii, căci Dumnezeu dăruiește uneori puteri neașteptate până și celor mai disprețuite dintre creațiile lui.

Orice ar fi, știe că nu vor putea fugi îndeajuns de repede numai prin puterea vâsleșilor. N-a mai văzut în viața lui o adunătură de sclavi atât de slăbănogi. Îi trimite ordin marinarului din cuibul ciorii să arboreze un steag anume, ca să ceară corabiei papei să se grăbească și să-i prindă din urmă. Ar fi mai sigur dacă cele două vase ar fi împreună.

Alexandru simte o smucitură, când vâslele se cufundă în apă și încep să tragă. În gândul lui, era departe, pe la mijlocul Italiei; își însoțea fiica în călătoria ei din oraș în oraș, unde îi vrăjea pe toți cu zâmbetul ei. Scumpa lui Lucrezia. Doar câteva săptămâni au trecut de când și-au luat rămas-bun, dar îi simte deja lipsa ca o rană în suflet. Doamne, bărbatul ei ar face bine s-o prețuiască așa cum merită, că, dacă nu, trimite o armată s-o aducă înapoi.

Galera prinde viteză, și el se întoarce să-i privească pe oameni cum trag la vâsle. De pe puntea înălțată, le vede capetele plecate și umerii încovoiați, îi aude cum icnesc, aproape că simte încordarea mușchilor și a tendoanelor. Flota era la docul uscat când, cu destulă întârziere, se hotărâse ca partea din călătorie spre și de la Piombino să se facă pe mare (încă o toană de-a lui Cesare), și maestrul său de ceremonii se dăduse de ceasul morții gândindu-se cum să scoată condamnați din închisorile Romei ca să adune numărul necesar de vâslași. Bieții de ei. Până și criminalii care-l servesc pe papă merită să rămână cu brațele întregi, asta e părerea lui. Am să-i binecuvântezez pe toți la sfârșitul călătoriei. El, care ar trage pe sfoară o duzină de cardinali, dacă ar putea să mai scoată bani de la ei, a avut dintotdeauna o slăbiciune pentru cei care erau vădit mai neajuto-rați decât el.

Dar acum nu e momentul potrivit să se înduioșeze. O pală de vânt îl lovește în obraz, făcându-l să întoarcă ochii spre orizont. Spre apus, unde cerul fusese limpede, se înalță acum o masă de nori grei de ploaie, amenințatori. Se mișcă iute, se ridică, se întind, se fac tot mai negri, înghițind chiar sub ochii lui soarele iernatic coborât spre apă. Se face tot mai frig, apa a devenit cenușie ca fierul, vântul, din ce în ce mai puternic, biciuiește suprafața mării, stârnind o furtună de stropi. Pe măsură de valurile se măresc, galera începe să se legene sub picioarele lui. Papa se prinde bine cu mâinile de balustradă. Ce repede s-a schimbat vremea! Ca și cum Neptun și-ar fi umflat obrazii giganticii și, cu o singură suflare colosală, a dezlănțuit o furtună în toată legea peste marginea lumii.

Capelanii sunt deja împrejurul lui, îl conduc în grabă spre cabina comandantului și chiar atunci cad primele picături, mari cât găinațul de pasăre, și udă pe loc tot ce ating. Deasupra capetelor, lama zdrențuită a unui fulger despică cerul. Se agață și mai strâns de balustradă. Știe multe despre furtunile pe mare și ravagiile pe care le pot face. Pe când se întorcea din Spania ca nunțiu papal, acum douăzeci... ba nu, trebuie să fie vreo treizeci de ani și flota lui se afla tot cam în dreptul acestei coaste,

a văzut apa cum începe să se ridice și să șuiere, apoi a privit neputincios cum una dintre galere a fost împinsă spre țârm și s-a zdrobit de stâncile ascunse sub apă, făcându-se țândări. Luni întregi după aceea, încă îi mai răsunau în urechi urletele vântului amestecate cu țipetele oamenilor care se înecau. În ziua aceea, Domnul câștigase o armată de clerici și curteni, odihnească-se în pace cu toții. Încă-i mai știe pe nume, pe mare parte din ei, și-și aduce aminte și cum arătau. Blestemată fie nerăbdarea lui Cesare, zice în sinea lui. Asta e boala tinereții: să confunde iușeala cu strategia. Mai bine rămâneau încă o zi la Piombino decât să cedeze insistențelor lui și să pornească spre Roma.

Pe vasul din față, căpitanul strigă înspre Cesare:

— Puneți-vă oamenii la adăpost – și trece pe lângă el, îndreptându-se spre cabina timonei. Puntea trebuie să fie liberă pentru oamenii din echipaj!

— Ți-am spus c-ar fi trebuit să-i pui pe vâslași la treabă! Până acum puteam fi la jumătatea drumului spre Roma, izbucnește Cesare în timp ce catargul trosnește în bătaia vântului. Cât are să dureze?

— Cât va voi Domnul, bombăne căpitanul, își face repede semnul crucii și se întoarce să înfrunte vijelia.

În camera ei din palatul ducal din Urbino, Lucrezia suferă. Când merge, tălpile o ard, iar noaptea, când degetele picioarelor sunt eliberate din strânsoare, tot i se pare că sunt înghesuite în încălțări. Durerea nu se datorează numai rigorilor modei. Pantofii din dota ei, douăzeci și șapte de perechi din cea mai fină și parfumată piele spaniolă, făcute după un mulaj al picioarelor ei, fiecare dintre ele cusută de mână, aurită și brodată cu nestemate, parfumată și trimisă din Valencia, sosiseră prea târziu ca să fie ajustați și încercați, înainte să îi poarte.

Mai bine n-ar dansa așa de mult. Dar cum să reziste? Ea, căreia îi place atât să plutească, să se învârtă și să sară de la o petrecere sau sărbătoare la alta, noapte după noapte, atât de